

ΚΙΝΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ & ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΡΕΜΑΤΟΣ ΡΑΦΗΝΑΣ

Πρωτοβουλία για την Προστασία του Ερασίνου

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

ΤΟ ΒΟΛΙΚΟ ΑΦΗΓΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΤΤΙΚΟΨΑΡΟ ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ ΣΤΟΝ ΕΡΑΣΙΝΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΤΤΙΚΗ: ΑΝΤΙ ΓΙΑ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ, ΚΑΙ ΠΑΛΙ ΣΥΓΚΑΛΥΨΗ!

Με πρόσφατες δηλώσεις του, ο Υφυπουργός Υποδομών Ν. Ταχιάος «ενοχοποίησε» το αττικόψαρο και τις Περιβαλλοντικές Οργανώσεις για την καθυστέρηση των αντιπλημμυρικών έργων στην Αττική, επικαλούμενος μάλιστα τα πρόσφατα πλημμυρικά φαινόμενα στη Βαλένθια. Στο παρελθόν, αντίστοιχες αναφορές στο αττικόψαρο είχαν γίνει και από τον Περιφερειάρχη Αττικής Ν. Χαρδαλιά για το υπό εξέλιξη έργο διευθέτησης στο Μεγάλο Ρέμα Ραφήνας. Τι σχέση όμως έχει το αττικόψαρο με τον Ερασίνο και τα αντιπλημμυρικά έργα στην Αττική;

Η περιοχή που διατρέχει ο ποταμός Ερασίνο εντάσσεται σε πολλαπλά καθεστώτα προστασίας: είναι χαρακτηρισμένη ως υγρότοπος Α προτεραιότητας, Ειδική Ζώνη Διατήρησης (περιοχή του δικτύου Natura 2000), περιοχή με γεωργική χρήση γης, Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου και «Τοπίο Ιδιαιτέρου Φυσικού Κάλους». Η κοίτη του ποταμού περνάει επίσης μέσα από ιδιαίτερα σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους. Οι προσφυγές Περιβαλλοντικών Οργανώσεων κατά των περιβαλλοντικών αδειοδοτήσεων (ΑΕΠΟ) του έργου διευθέτησης του Ερασίνο είχαν απορριφθεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας αρχικά το 2013 και ξανά το 2020. Επομένως, το έργο δεν σταμάτησε από τα δικαστήρια. Παραιτήθηκε ο αρχικός ανάδοχος για οικονομικούς λόγους και χρειάστηκε να αναδειχθεί άλλος.

Το Μάιο 2023, ο Μηχανισμός Καταγγελιών (ΜΚ) της χρηματοδότης του έργου Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ), κατόπιν καταγγελιών περιβαλλοντικών οργανώσεων και πολιτών, διέγνωσε παραβιάσεις της ενωσιακής περιβαλλοντικής νομοθεσίας, μεταξύ άλλων: 1) **παραβίαση της Οδηγίας Πλαίσιο για τα Ύδατα (ΟΠΥ)**, δεδομένου ότι προβλέπονται νέες υδρομορφολογικές αλλοιώσεις (διευθέτηση της κοίτης με τσιμέντο και συρματοκιβώτια), που υποβαθμίζουν την κατάσταση του ποταμού, χωρίς να έχει χορηγηθεί η σχετική εξαίρεση (άρθρο 4 παρ.7 ΟΠΥ) εκ των προτέρων, δηλαδή ήδη κατά το στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης, όπως απαιτείται και από τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και 2) **παραβίαση της Οδηγίας για τους Οικοτόπους** γιατί πρόκειται για περιοχή Natura 2000 που επηρεάζεται σημαντικά από το έργο διευθέτησης, δεν είχε χορηγηθεί η σχετική εξαίρεση (άρθρο 6 παρ.3), λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησης. Ως παράδειγμα αναφέρθηκε η περίπτωση του ενδημικού είδους αττικόψαρου, που δεν αξιολογείται καθόλου στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Τα πορίσματα αυτά υιοθετήθηκαν από την ΕΤΕπ, που με την από 29.12.2023 σύμβασή της με το Ελληνικό Δημόσιο πάγωσε τη χρηματοδότηση του έργου μέχρι την ολοκλήρωση ενός σχεδίου διορθωτικής δράσης (corrective action plan), που θα περιλαμβάνει την εξέταση της εφαρμογής των ως άνω εξαιρέσεων (άρ. 4 παρ.7 ΟΠΥ, άρ. 6 παρ.3 Οδηγίας για τους Οικοτόπους). Αντίστοιχα έπραξε και η Τράπεζα Ανάπτυξης του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Τι έκανε το Ελληνικό Κράτος; Αντί να συμμορφωθεί, ως όφειλε στο πλαίσιο της καλόπιστης συνεργασίας, αναθεωρώντας (re-opening) την πλημμελή περιβαλλοντική αδειοδότηση, **προχώρησε σε συγκάλυψη**. Ειδικότερα, στη 2^η Αναθεώρηση του Σχεδίου Διαχείρισης Λεκάνης Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ) του Υδατικού Διαμερίσματος Αττικής υιοθετήθηκε «φωτογραφική» για τον Ερασίνο και το Μ. Ρέμα Ραφήνας διάταξη, σύμφωνα με την οποία στα «έργα εθνικής σημασίας», δηλ. αυτά που «τρέχει» το Υπουργείο Υποδομών, η εξαίρεση από την απαγόρευση της υποβάθμισης των υδάτων μπορεί να δύναται και εκ των υστέρων (!), δηλαδή και μετά το στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης, χωρίς δημόσια διαβούλευση με συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων και του κοινού αλλά με μία απλή αίτηση του Υπουργείου Υποδομών προς το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Μάλιστα, η ρήτρα αυτή υιοθετήθηκε και στα υπόλοιπα υδατικά διαμερίσματα της χώρας χωρίς να ληφθούν υπόψη τα αρνητικά σχόλια 10 και πλέον Περιβαλλοντικών Οργανώσεων, που προειδοποιούσαν για τον κίνδυνο καταδίκης της χώρας μας από το Δικαστήριο της Ε.Ε. λόγω του οριζόντιου, συστηματικού και γεωγραφικά εξαπλωμένου χαρακτήρα της παράβασης (ήδη η χώρα μας έχει παραπεμφθεί στο ΔΕΕ λόγω της καθυστέρησης υιοθέτησης των ΣΔΛΑΠ καθώς και των Σχεδίων

Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας, μάλιστα τα τελευταία δεν έχουν ακόμη εγκριθεί). Το ΣΔΛΑΠ Αττικής έχει προσβληθεί από περιβαλλοντικούς φορείς και πολίτες ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας τόσο για τον Ερασίνο όσο και για το Μεγάλο Ρέμα Ραφήνας.

Εξάλλου, η νέα Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση για τις επιπτώσεις του έργου διευθέτησης στην περιοχή Natura 2000 έχει ανατεθεί σε μελετητές από τον Αύγουστο 2023 και δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί.

Τελευταίο αλλά όχι λιγότερο σημαντικό: ο Ερασίνο δεν διέρχεται από αστικές περιοχές και επομένως **δεν τίθεται ζήτημα αντιπλημμυρικής προστασίας αστικών υποδομών**. Αυτό, παραδόξως, αναγνωρίστηκε και από τον Ν. Ταχιάο, ο οποίος ενώ αρχικά ανέφερε ότι *«πρέπει να λάβουμε αποφάσεις οι οποίες έως έναν βαθμό θα αλλοιώσουν αυτό που θεωρούμε ως δεδομένο φυσικό τοπίο, αλλά θα γίνει προς όφελος των κατοίκων, κυρίως για την ασφάλειά τους»*, στη συνέχεια απαντώντας στην ερώτηση του δημοσιογράφου αν εκεί που έχει μπλοκαριστεί το έργο (στον Ερασίνο) υπάρχει κίνδυνος για πλημμύρες, απάντησε: *«Εεε δεν θα έλεγα... δεν έχω την εντύπωση ότι είναι τόσο επικίνδυνο όσο λέμε»* και επικαλέστηκε ως άλλο κίνδυνο τις ρήτρες για την καθυστέρηση στον εγκατεστημένο εργολάβο. Στην πραγματικότητα όμως, η σύμβαση με τον νέο ανάδοχο για το έργο στον Ερασίνο υπογράφηκε μετά τη δημοσίευση του πορίσματος του Μηχανισμού Καταγγελιών της ΕΤΕπ, ενώ ήταν γνωστό ότι η σχετική χρηματοδότηση «παγώνει». Όσον αφορά τη φερόμενη προστασία του ίδιου του υγρότοπου από τον κίνδυνο πλημμύρας, σύμφωνα με την έκθεση πορισμάτων του Μηχανισμού Καταγγελιών της ΕΤΕπ *«...η (περιβαλλοντική) έκθεση (ΜΠΕ 2017) δεν εκφράζει την επιστημονική θεωρία που υποστηρίζει ότι οι υγρότοποι είναι τα καλύτερα περιβάλλοντα για την ισορροπία των υδατικών συστημάτων: τα οικοσυστήματα των χερσαίων υγροτόπων απορροφούν τα πλεονάζοντα ύδατα και βοηθούν στην πρόληψη των πλημμυρών και της ξηρασίας...»*.

Γενικότερα, όσον αφορά τα αντιπλημμυρικά έργα, ήδη μετά τον Daniel στη Θεσσαλία, στις 11/2023 η ΕΤΕπ (γνωστή και ως «κλιματική Τράπεζα») δημόσια αναγνώρισε την κραυγαλέα αποτυχία των μεγάλων έργων από τσιμέντο **για την προστασία από τα ολόένα και συχνότερα ακραία καιρικά φαινόμενα** και υιοθετεί πλέον ως πιο αποτελεσματικές τις λύσεις **βασισμένες στη φύση για τον μετριασμό των πλημμυρών στην Ελλάδα**, όπως η διεύρυνση των ποταμών και η σύνδεσή τους με τις πλημμυρικές πεδιάδες τους, η δημιουργία παρόχθιων δασών και η αφαίρεση ανθρωπογενών δομών που έχουν κατασκευαστεί για τον έλεγχο ή την παρεμπόδιση της ροής των ποταμών και **μας καλεί να μάθουμε από τα λάθη του παρελθόντος**. Μάλιστα, στο πλαίσιο της πρόσφατης Διεθνούς Σύσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιοποικιλότητα COP-16, για την αντιμετώπιση της διπλής κρίσης της κλιματικής αλλαγής και της απώλειας της βιοποικιλότητας, η ΕΤΕπ υπέγραψε Μνημόνιο Συνεργασίας με τη WWF για τη χρηματοδότηση Λύσεων Βασισμένων στη Φύση, μεταξύ άλλων, και για την αντιπλημμυρική προστασία και την αστική ανθεκτικότητα. Αλλά και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο ΕΣΠΑ 2021-2027 / Πρόγραμμα Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή 21-27 προκρίνει τα Φυσικά Μέτρα Συγκράτησης Ύδατος ως λύσεις βασισμένες στη φύση για όλα τα αντιπλημμυρικά έργα.

Επομένως, αντί να κατηγορεί η Πολιτεία το αττικόψαρο και τις περιβαλλοντικές οργανώσεις, προσπαθώντας να τους «φορτώσει» την ευθύνη της για τυχόν πλημμύρες που μπορεί να προκύψουν μετά από τις εκτεταμένες πυρκαγιές του καλοκαιριού, και γελοιοποιώντας το πολυσέλιδο πόρισμα του Μηχανισμού Καταγγελιών της ΕΤΕπ, ας ανταποκριθεί στη θετική υποχρέωσή της για προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (συμπεριλαμβανομένης της αντιπλημμυρικής προστασίας) με βάση τα πιο πάνω πλέον πρόσφατα και βέλτιστα διαθέσιμα δεδομένα (ΕΔΔΑ, *Klimaseniörinnen κατά Ελβετίας*), όπως απαιτεί το διεθνές, ευρωπαϊκό, ενωσιακό και εθνικό κεκτημένο για το περιβάλλον, τη βιοποικιλότητα και το κλίμα.

Συνοπογράφουν οι παρακάτω περιβαλλοντικές οργανώσεις και συλλογικότητες:

ANIMA – Σύλλογος Προστασίας και Περίθαλψης Άγριας Ζωής
Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού
Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης (ΕΕΠΦ)
Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρεία
Επιμελητήριο Περιβάλλοντος και Βιωσιμότητας
Καλλιστώ-Περιβαλλοντική Οργάνωση για την Άγρια Ζωή και τη Φύση

Κίνηση για την Προστασία και την Ανάδειξη του Μεγάλου Ρέματος Ραφήνας
OZON Μη Κυβερνητική Οργάνωση
Πρωτοβουλία για την Προστασία του Ερασίνου
ΡΟΗ- Σύλλογος Πολιτών υπέρ των Ρεμάτων
iSea-Περιβαλλοντική Οργάνωση για την Προστασία των Υδάτινων Οικοσυστημάτων